

הפקולטה למדעי החברה על שם גרשון הי גורדון
בית הספר למדע המדינה, ממשל ויחסים בינלאומיים

לאומיות ריבונות אזרחות – דילמות אקטואליות

סמינר- 4 שעות

מספר קורס 1031.3967.01

פרופ' אמל ג'מאל

ajamal@tauex.tau.ac.il

שעת קבלה – ימי שני 13:15-14:00 – חדר 521

הסמינר ינתח את התפתחותם של שלושה מושגי יסוד מרכזיים, אשר עיצבו את הפוליטיקה המודרנית מנקודת מבט עכשווית ובאמצעות דילמות פוליטיות הבאות לידי ביטוי במרחב הציבורי ובתקשורת בימינו. מטרת העיסוק במושגים אלה היא לעמוד על המשמעויות השונות שהוגי דעות שונים העניקו להם וכיצד הם התפתחו במסורות פוליטיות שונות. ניתוח זה יאפשר הבנה מעמיקה של השתלשלות התפתחותם והאופן שבו משמעויות אלה תורגמו במציאות הפוליטית לאורך השנים וכיצד הם באים לידי ביטוי בדיון הציבורי במדינות שונות בימינו. הסמינר משלב בין היסטוריה של הרעיונות לבין פוליטיקה השוואתית, כדי לבחון את הזיקה בין רעיונות והתפתחותם לבין התרגום שלהם במציאות הפוליטית בהקשרים שונים. תחילה, כל אחד מהמושגים יטופל בנפרד. לאחר מכן תיבחן הזיקה ביניהם על בסיס הטענה הבסיסית שזיקה זו עיצבה את הפוליטיקה המודרנית והגדירה את צורות החיים שהפכו להיות דומיננטיות בעידן המודרני. הסמינר יתייחס לדילמות עכשוויות הנובעות ממערכת היחסים בין מושגי יסוד אלה ובכך יתרום להבנת יסודות הפוליטיקה השוואתית מצד אחד וההיסטוריה של הרעיונות מצד שני.

The seminar examines the development of three basic concepts that shaped the nature of modern politics. The aim is to explore the different meanings of these concepts in different philosophical traditions. Such an exploration enables a deep understanding of their different meanings and the way in which these meanings were translated into reality. The seminar brings together the intellectual history of political concepts and comparative politics in order to delve into the interaction between concepts and practices. The seminar relates to current dilemmas in order to contribute to our understanding of the complex relationship between ideas and reality.

חובות הקורס:

- 1- נוכחות והשתתפות פעילה 10% מהציון הסופי.
- 2- הצגת רפרט בכיתה 20% מהציון הסופי.
- 3- עבודת סמינר בתיאום עם המרצה 70% מהציון הסופי.

שבוע I – 5.3.2018 – מבוא – דילמות עכשוויות של לאומיות ריבונות ואזרחות בישראל

אהרון ברק, "חירותו של האדם במדינה יהודית ודמוקרטית"
<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.5823730>

הראל פרימק, "אהרון ברק לא רוצה דמוקרטיה, אלא שטעטל משודרג"
<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.5840744>

מיה בנגל, "המלה שאהרון ברק סירב להזכיר"
<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.5824157>

משה הלברטל, "התיתכן מדינה יהודית ודמוקרטית?"
<https://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/.premium-1.2002784>

יגאל עילם, "גם יהודית, גם דמוקרטית וגם הרבה טיח"
<https://www.haaretz.co.il/opinions/.premium-1.5844580>

שבוע II – 12.3.2018 – צמיחת הלאומיות המודרנית

אנתוני סמית. (2003). *האומה בהיסטוריה*, ירושלים: החברה ההיסטורית הישראלית. פרק 1- עמ' 19-43.
פרק 3 סעיפים א-ב. עמ' 72-83.

שבוע III – 19.3.2018 – לאומיות אזרחית ולאומיות אתנית

ארנסט רנאן (2009). "מהו לאום?" בתוך *על לאומיות וזהות יהודית*, תל-אביב: רסלינג. עמ' 41-71.

שבוע IV – 24.3.2018 – לאומיות בישראל - בין דמיון האומה למקורותיה האתניים

שלמה זנד, (2008) מתי ואיך הומצא העם היהודי? תל אביב: ריסלינג. עמ' 127-33.

Azar Gat, (2012) *Nations: The Long History and Deep Roots of Ethnicity and Nationalism*.
Cambridge: Cambridge University Press. Pp.

שבוע V – 9.4.2018 – נרטיביות ולאומיות

חיים גנז, (2013) *תיאוריה פוליטית לעם היהודי – שלושה נרטיבים ציונים*. חיפה: הוצאת אוניברסיטת חיפה וידיעות אחרונות. עמ' 63-11.

שבוע VI – 23.4.2018 – לאומיות – הדרה והכלה

ברוך קימרלינג (2004) מהגרים, מתיישבים, ילידים. תל אביב: עם עובד. עמ' 187-236.

רות גביזון, (1999) ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית: מתחים וסיכויים. ירושלים: מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד.

שבוע VII – 30.4.2018 – מקורות הריבונות – המדינה והלאום
תומס הובס (2009) *לוייתן* ירושלים: הוצאת שלם, עמ' 137-117, 146-155, 245-232.

Luke Glanville, (2013) 'The myth of "traditional" sovereignty', *International Studies*

Quarterly, 57(1): 79–90.

זיאן-ז'אק רוסו (2006) *האמנה החברתית* תל-אביב: רסלינג, עמ' 47-51, 58-64, 69-83.

Giorgio Agamben, (1995) *Homo Sacer: Sovereign Power and Bare Life*. Stanford: Stanford University Press. Pp. 1-29.

שבוע VIII – 7.5.2018 – שיח הריבונות היהודית – מקורות ודילמות עכשוויות

Meirav Jones and Yossi Shain (2017) “Modern sovereignty and the non-Christian, or Westphalia’s Jewish State”, *Review of International Studies*, 43(5): 918-938.

הצעת חוק יסוד – ישראל מדינת הלאום של העם היהודי.

שבוע IX – 14.5.2018 - שיח אזרחות

Jean Cohen, (1999) “Changing Paradigms of Citizenship and the Exclusiveness of the Demos”, *International Sociology*, 14(3): 245-268.

Allison Jaggar (2005) *Arenas of Citizenship: Civil Society, State and the Global Order*” *International Feminist Journal of Politics*, 7(1): 3-25.

שבוע X – 21.5.2018 – אזרחות – הכלה והדרה

Mark Salter, (2008) “When the exception becomes the rule: borders, sovereignty, and citizenship”, *Citizenship Studies*, 12(4): 365-380.

אלכסנדר יעקובסון ואמנון רובינשטיין (2003) ישראל ומשפחת העמים: מדינת לאום יהודי וזכויות אדם. ירושלים: הוצאת שוקן. עמ' 150-285.

שבוע XI – 28.5.2018 – שיח אזרחות בישראל

יואב פלד וגרשון שפיר, (2005) מיהו ישראל: הדינמיקה של אזרחות מורכבת, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב – ההוצאה לאור. עמ' 98-9.

שבוע XII – 4.6.2018 – שיח אזרחות בישראל

יואב פלד וגרשון שפיר, (2005) מיהו ישראל: הדינמיקה של אזרחות מורכבת, תל אביב: אוניברסיטת תל אביב – ההוצאה לאור. עמ' 170-99.

שבוע XIII – 11.6.2018 - לאן פנינו? – מעין סיכום

Amal Jamal, (2018) "The Hegemony of Neo-Zionism and the Nationalizing State in Israel",
In: Simon Rabinowitz (ed.) *Defining Israel: Sources and Reflections on the Jewish Nation-
State Law*.